

Juulikuu tõi Eestisse troopikakuumuse ja trombid

Ilmataat halastas veidi ka põllumeestele, kirjutab klimatoloog Ain Kallis

Tänavune suvi on olnud nagu 1999. aastalgi: puhkuseks ide-aalne. Oli nädalapäevi, kui paremat ilma andis otsida ka kuulsamatest lõunamaa kuurortidest. Raske oli vaid põllu-, metsa- ja aiameestel: kuivus kippus kimbutama. Kuigi juulis oli Eestis kohti, kus vihma sadas isegi liiga palju.

Ain Kallis

Mõned päevad, kui elavhõbe kraadiklaasis ronis üle 30 kuumapüjala ja juuli keskpaik oli poole sajandi kuumemaid, andsid alust oletada, et ka kogu heinakuu keskmine õhutemperatuur küündib kuhugi sajandi rekordi kanti. Aga võta näpust: Tartu ilmajaama kohta arvatud juuli keskmine (19,6°) mahtus vaid sajandi kuumemate esikümnesse, kuid jäi aastatagusele rekordilähedasele tulemusele tervelt 1,4 kraadi võrra alla.

Palavaimad paigad oli seekord kolmnurgas Pärnu, kus kuu keskmiseks saadi 20°, Narva-Jõesuu ja Võru (mõlemas 19,9°), märksa jahedam oli Raplamaal. Kogu Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks rehkendati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis kõrge näit 19,1°, mis ületab tavalise ligi kahe ja poole soojapüjala võrra.

Saartel oli ilm vahel päris troopilise ilmega: vähemalt selles mõttes, et päevase ja öise temperatuuri erinevused olid õige väikesed. Eestile andsid lõunamaa muljet ka arvukad nudistid randades. Kes olid vähem päikest näinud, nood olid indiaanlase, pikemalt peesitanud aga päris mulattide mõõtu.

Nagu ikka suviti, jagunesid sademed väga ebaühtlaselt. Ülearu vihma sai näiteks Türi (130 mm), kolmandiku tavalisest aga Tartu- ja Valgamaa.

Trombid-tuulispead. Oma keeristormidega läheneme juba USAle: ka meil lendavad õhus lehmad, nagu 1998. aasta juunis, nüüd Keilas pöörati ümber sõiduautosid. Kui viimasel ajal kutsutakse meie meedias kõiki tormihoogusid trombideks, siis professor Heino Toominga hinnangul võis 4. juulil Keilas tõesti möllata umbes 2. kategooria tornaado Fujita skaala järgi. Autod kerkisid õhku maja varjus, samuti oli selgelt näha, et keerise tee oli umbes paarisaja meetri laiune. Puude langemissuunad olid risti-rästi, nagu harilikult säärasel puhul võib täheldada.

Enamasti on aga suurte äikesetormide aegu tegu ikkagi nn pugide ehk pagidega: tuul tõuseb piksepilve läheduses paariks minutiks järsult paarikümne meetri võrra sekundis, sageli muutub ka tuule suund. Taolisi tormihoogusid, kus puhangud saavutavad orkaani jõu, nägi eriti palju 1967. ja 1983. aastal. Tormimurdu esineb siis laia rindena, metsa võib langeda hektarite kaupa. Merel võib selline järsk tuule tugevnemine isegi suurtele purjekatele saatuslikuks saada.

Nädal hiljem hukkus Saksamaal tormis seitse inimest. Tuule kiirus ületas puhangutes isegi 43 m/s. Atlandi ookeani Kariibi mere kant on tänavu olnud kaunis rahulik, seevastu Vaikne ookean ei õigusta

kuidagi oma nime. Filipiinide ja Jaapani lähedal möllasid taifuunid Halong, Feng-shen (tuulejumal) ja Fung-Wong. Ohvreid loendatakse sadades. Guami saarel lükkas taifuun Chataan isegi USA rahvuspüha, 4. juuli pidustused edasi.

Tormine maailm. Hiinas Henani provintsis tappis kanamuna suuruste raheterade sadu 16 inimest. Hospitalid olid täis vigastatuid.

Ohvriterohkeim loodusõnnetus tabas juulis aga Nepaali, Indiat ja Bangladeshit – viimaste aastate tugevamas üleujutuses hukkus vähemalt 367 inimest.

Peruu mägedes külmus 18-kraadise pakase käes surnuks 59 inimest. Palavaim paik oli aga ilmselt Californias Surmaorg, kus 53,4-kraadise palavuse ohvrite kohta andmed puuduvad.